

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

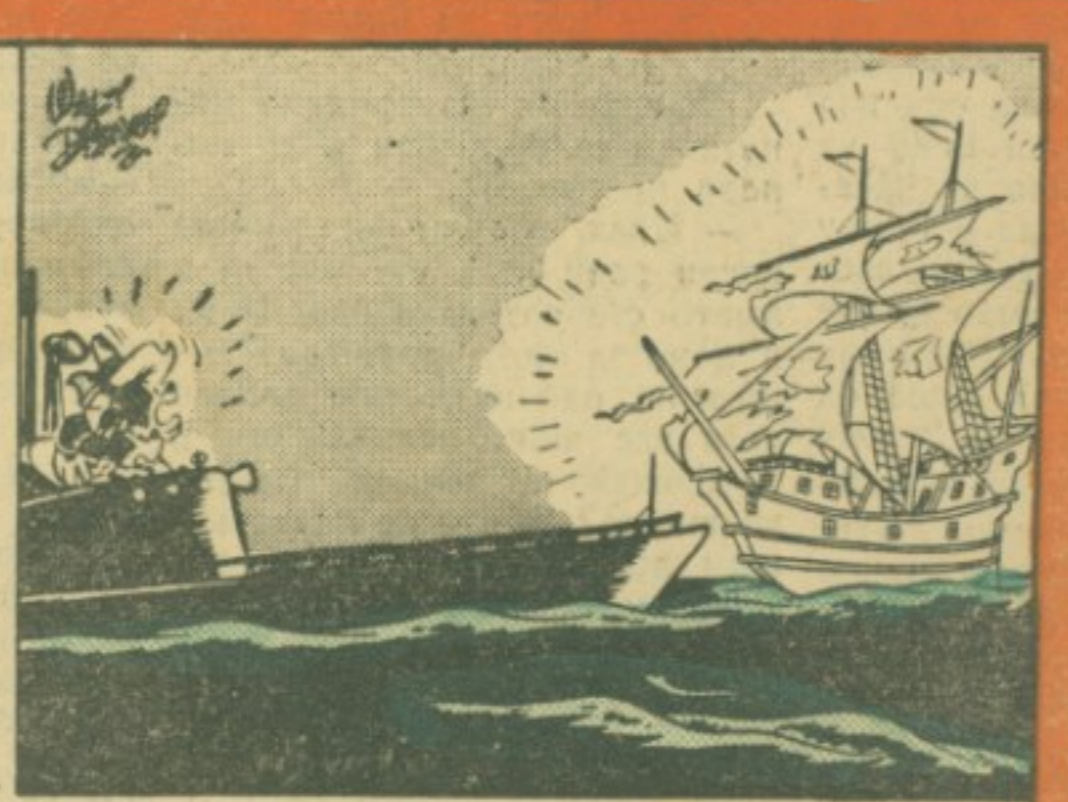
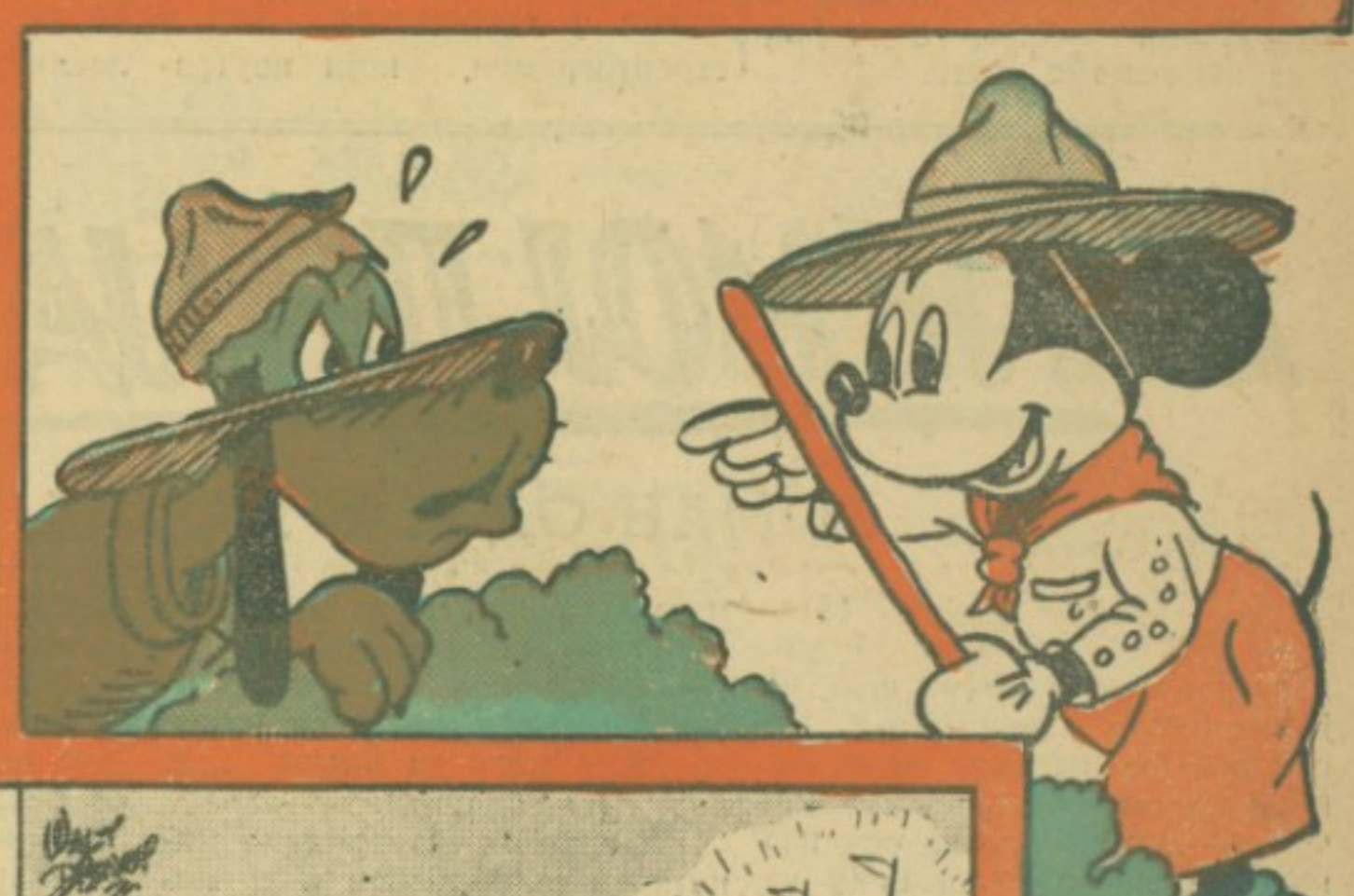
10
ДИНАРА
1952



ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 127 — Субота, 5 јун 1954

МИКИ ИШТАТА ЗА МУЛА-ЛОМ / УКЛЕТИ БРОД 17



РАЈСКЕ ПТИЦЕ



Рајска птица заслужује у сваком погледу назив „најлепше птице на свету“. Њене дивне боје и облик перја чине је далеко лепшом од свих осталих птица. Има рајских птица чије је перје металног сјаја и предивна се у свим дугиним бојама, према углу под којим се посматра. Друге се одликују ђубом на глави, или изванредно дугачким перјем.

Рајске птице живе искључиво на Новој Гвинеји. Источњачки трговци трговали су на велико њиховим перјем, па ипак нису знали где ове птице живе. Тако су и настале многобројне легенде о њима. Први их је у Европу пренео морепловац Ел Кано, који је после Магеланове смрти преузео команду над шпанском експедицијом. Добио их је на поклон од раце од Батјана, на малом молучком острву Тидоре. Птице су биле препариране на новогвинејски начин, тј. ноге су им биле отсечене, месо и кости уклањени, а кожа с перјем осушена на диму. Ово је утицало да се створи мишљење о птицама без ногу, које стално лете и ничим се не хране „свем небеском росом“. Име су добиле по томе што им се као место обитавња приписивао рај.

Први, мада врло неопутно, опис рајске птице дао је швајцарски природњак Геснер половином 16 века. Већ почетком 17 века описане су доста тачно три њихове врсте, а 1726 године још три. Данас је познат велик број врста рајске птице, које се међусобно разликују како обликом перја, тако и бојом. Но, сматра се да још има непознатих врста.

баке — врана. Обичније врсте и личе на мале вроне, мада им је перје лепше обојено. Данас је познато 39 врста и 59 подврста рајских птица, које носе обично имена некадашњих европских владара, пошто је такво давање имена било уобичајено у 19 веку. Изузетак

Почетком овог века, кад је цветала трговина перјем рајских птица, париски и амстердамски трговци пронашли би понеки примерак који није припадао ниједној дотада познатој врсти. Али, сви доцнији напори да се пронађе још који такав примерак били су најчешће безуспешни. Најзад је берлински професор Стрезман нашао објашњење ове чудне појаве. То, уствари, и нису биле нове врсте, већ мелези већ познатих врста. Такви мелези јављају се врло ретко; просечно по један на двадесет хиљада рајских птица, али ипак далеко чешће него код других врста птица.

Ма колико биле лепе, рајске птице су ипак само далеке ро-



је учинио француски природњак Шарл Луј Наполеон. Он је врсту коју је открио дао име — „републиканска рајска птица“.

О начину живота појединих врста рајских птица зна се врло мало. Код неких само женке леже на јајима и брину се касније о младунцима, док код других оба родитеља ово обављају заједнички. Мало је ко имао прилике да посматра рајске птице у дивљини и за оно што се о њиховом животу зна

има се захваљујући посматрању примерака у зоолошким баштама. Како изгледа, рајске птице не мењају своје навике доласком у кавез.

Перје рајских птица одавно је на цени. Оно је служило као украс још пре 500 година. Јанчари на двору турских султана китили су се њиме, а у Европи су се за њ плаћале баснословне суме. Птице су ловили помоћу лука и стреле. На врху стреле налазила се дрвена купа, с површином величине шоље за чај. Ударац те стреле убијао је птицу, без спољних оштећења перја. Ловци би у крунама дрвећа направили мале колибе, у које су се пели зором и у њима остајали до мрака. Тако заклоњени, они би одлаћали стреле на птице које би им се приближиле.

Око 1880 године постала је трговина перјем рајских птица врло уносна, а свој врхунац достигла је 1910. Тих година се са Нове Гвинеје извозило и по 80.000 комада осушених кожа рајских птица, чије је перје украшавало женске шешире широм света. Ловци су углавном били Малајци и Папуанци, а трговци Кинези, Арабљани и Холанђани. Лов је био сезонски, пошто перје мужјака, које се једино и тражило, није имало у сва годишња доба подједнаку вредност. С наступом сезоне, многобројни ловци залазили су у дунгама покривене планине Нове Гвинеје. Кад су се после неколико месеци враћали, остављали су за собом крајеве у којима практично није било више ниједног одраслог мужјака рајске птице.

Рајске птице биле су важан извор прихода и за колонисте. Плантаже кокосових ораха по чињање су дају приход тек после осам до десет година, а цело то време требало је плаћати радну снагу за одржавање плантажа. Излаз из ове тешке које омогућавао је лов на рајске птице. Неколико недеља лова давало је колонистима средства помоћу којих су могли да одржавају плантаже преко целе године.

Како је број убијених рајских птица из године у годину био све већи, постојала је опасност да ће их потпуно нестати. Међутим, на њихову срећу, женска мода се изменила, а дошло је и до забране лова на Новој Гвинеји. Од 1924 године до данас изгледа да су се рајске птице потпуно опоравиле од губитака, тако да их сад има чак и у близини људских насеља.

ГДЕ, ЗАШТО, КАКО?

ГДЕ ЈЕ ОСТРВО ЗМАЈЕВА?

Кад се 1912 године посада једног брода за лов на бисере вратила са острва Комода, које лежи у Индиском Океану, морнари су причали да су на њему видели огромне змајеве дуге преко шест метара и необично крволочне. У њихове приче дуго нико није веровао, јер до тог времена о змајевима и аждајама могао се наћи помен само у бајкама и народним причама.

Међутим, кад је неколико месеци касније на Комодо отишла једна научна експедиција утврђено је да морнари нису измислили своју причу о змајевима, мада су у опису чудовишних животиња прилично претерали. Научници су утврдили да на острву заиста живе циновски гуштери, који својим изгледом потсећају на змајеве из бајки. Ти необични гуштери, каквих нигде више на свету нема, дуги су до три метра и веома су прождрљиви. Док се обични гуштери хране мушцима и бубама, „змајевима са Комода“ хране се крупним птицама, а често нападају и највеће сисаре.

ГДЕ ИМА ЦРНО-БЕЛИХ ЉУДИ?

На обалама реке Пурве, у Јужној Америци, живи једно племе уробица који немају, као остали домороци америчког континента, бакарнокрвну, већ црну и белу кожу. Уствари, њихова кожа је шарена, јер су црна и бела боја распоређене у облику великих и мањих шара неправилног облика. То „шарено племе“ живи у пловеним насеобинама, које се, према потреби, могу селити с једног краја реке на други. Но, припадници овог племена нису једини шарени људи на свету, јер и на острву Барбадосу такође има људи са црном и белом кожом.

КАКО МОРСКИ РАК ДОЛАЗИ ДО ПРОСТРАНИЈЕГ „СТАНА“?

Љуштурса морског рака, његова „кућа“ и заштита, не расте заједно са својим „станом“ и једног дана раку у њој постане тесно. Он тада

разбије своју љуштурсу и извлачи се из ње. Такав рак-бескућник изложен је многим опасностима. Да би их избегао, он се завлачи у неку дубоку и скровиту пукотину у стени и тамо чека да му израсте нова љуштурса. Кад се тако добро сакрије, рак почне да усисава воду, од које се његово меко и нежно тело толико надува да изгледа много веће него што је уствари. Ту воду рак задржава у себи неколико дана, све док му спољни слој коже потпуно не отврдне. За то време он се уопште не креће. Кад добије нову љуштурсу, рак избаци из себе усисану воду и опет постане мали. Његова нова „кућа“ много је већа од његовог тела, тако да он у њој извесно време може несметано да расте. А кад му и она постане тесна, он ће је „срушити“ и у некој пукотини, надувев од воде, чекати да му израсте нова и пространија.

ЗАШТО ЈЕ ИШЧЕЗЛА ПТИЦА МОА?

У једном преисториском налазишту на Новом Зеланду нађене су кости, перје и делови коже циновске птице моа. Чак су нађена и јаја у којима је очуван зачетак. Ова птица тркачица била је без крила, али је зато имала веома дуге ноге. Она прилично потсећа на ноја. Било је више врста птице моа, од којих су неке биле високе свега један, а друге четири и по метра. Рачуна се да се ова птица појавила на земљи пре више десетина милиона година и да је, вероватно, живела све до 14 века наше ере, а тада је нестала на необјашњив начин. Неки палеонтолози сматрају да је моа нестала углавном због своје неумешности. У потрази за храном, које на копну није било довољно, моа је често залазила у дубоке мочваре, из којих није више могла да се извуче, него је ту морала да утне. У прилог овоме говоре места на којима се данас налазе остаци изумрле птице моа.

Поплаба антибиотика

На конгресу лекара који је недавно одржан у Вашингтону говорено је и о открићу нових антибиотика. Акромици је врло сличан аууреомицину, карбомици је у трговинском промету добио име магномцини, амфомицини обећава веома много, али још није потпуно испитан. Ту су и гризеомицини и хигромцини, као и стрептограми, који неутра-

лише велик број клица. Постоје још и аскозин, албомицини, кремацини, фискацини, оријентомицини, додомацини, флавицидини, и читава тушта и тма разних других „мицина“, да стручњаци у шаши кажу како ће од сиљних проналазака човечанство остати без ниједног од њих, јер лекари неће знати који да препишу болеснику!

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(5) — Да! — одговори Марсовић Цимовим гласом, што ме је необично изненадило, јер сам већ био навикао да он говори гласом који је последњи чуо. — Дошли смо на ову планету не знајући шта ћемо на њој наћи. Могли смо да нађемо расу која би била у стању да нас уништи. Јер, ваш свет је довољно стар и имао је времена да створи цивилизацију која би била много виша од наше данашње. Али, на Земљи су се догађале ствари које ми Марсовци не разумемо. Човечанство је шест пута починијало свој успон. Египћани, Феничани, Вавилонци, Кинези, Грци, Римљани — сви су нестали, а од њихових тековина остали су само историјски споменици. Код нас на Марсу није било толико различитих цивилизација. Ми смо почели свој успон готово истовремено кад и људи на Земљи, али, за разлику од њих, нисмо пре стајали да идемо напред... Дакле, као што сам већ рекао, ми нисмо знали на шта ћемо овде наћи и због тога смо, учинивши се невидљивим, зајатајли од вас колико нас је дошло, да би у случају да један или двојица настрадају ипак остао неко да пошаље сигнал о нашем неуспеху. Из истог разлога сложили смо се да ће најбоље бити да одговарамо гласом који смо последњи чули, јер се на тај начин не може открити колико нас има и где се налазимо. Ви сте пристали да ја сад говорим Ци-

мовим гласом, мада је Роџер последњи од вас двојице говорио. Кад сам већ толико испричао, могу вам рећи још и то да ја могу да бирам глас којим ћу говорити. Требао ми је неколико минута да се приберем и да поново проговорим. — Ипак, ви нам још нисте рекли ради чега сте дошли и зашто сте изабрали баш Цима и мене за своје друштво? Зашто не одбаците тај закљон који вас чини невидљивим и не прикажете нам се онакви какви сте? Зашто не одете нашим државницима, нашим научницима? Нас двојица вам не можемо много користити у упознавању наше планете, јер смо ми безначајни људи, неспирвени студенти који и сами мало знају о овом свету. — Према ономе што смо досад видели, ви немате људе који би се, према нашим мерилама, могли назвати научницима. За нас нема велике разлике између њих и вас двојице. — одговори ми мој невидљиви саговорник. — Али, зашто сте дошли баш на Земљу? На то ми питање још нисте одговорили. — наставах ја упорно, желећи да бар нешто дознам што би ми послужило као полазна тачка. — Колико ја могу да закључим, дошли сте с неким циљем. Иначе, зар бисте говорили о сигналу који би јавио за ваш неуспех? Јер... — Кад буде дошло време... Како су кобно звучале те речи. Јер, упркос томе што је

изгледало да је Марсовић ипак скрен и да отворено разговара с нама, осећао сам како ме обузима предосећање неке страшне несреће, неки страх којег се нисам могао ослободити. Марсовић је, додуше, искрено одговарао на моја питања, али само на она на која је хтео да одговори. Можда је то што је на први поглед изгледало као искреност уствари била њихова увереност да их нико неће моћи зауставити на њиховом путу. — Да ли је признао да није сам и да су још двојица невидљивих Марсовића у нашој соби само зато што је уверен да ја не могу да учиним ништа да бих осујетио њихове планове? Можда мисли да нико на земљи није у стању да им се супротстави... — размисљао сам грозничаво. — Сасвим сте у праву, — рече Марсовић мирно, и то мојим гласом. То је био одговор на моје мисли.

III Чудновати догађаји

Од тога часа догађаји су почели брзо да теку и, што је за мене било још важније, од тога дана Цим и ја почели смо да се удаљујемо један од другог, упркос томе што сам чинио све што је било у мојој моћи да залепим ту пукотину између нас, која је сваки дан много постајала све шира. Неки догађаји које ћу ти сад испричати можда су ти већ познати из новина. Али, оно о чему ниси читао, оно о чему, не би

могао ни најлуђом маштом да замислиш, стаји феш у овим мојим редовима. ... Као што сам већ рекао, Цим и ја почели смо да се свађамо. Наша прва свађа избила је због новца. Видиш, док смо се ми препуштали току догађаја, наши новчаници постајали су све тањи, јер но во запослење нисмо нашла. Уствари, нисмо га ни тражили. Цим није пристајао да узме ни паре од новца који ми је остао од оца, а ја сам, пак, био одлучно да живим искључиво од своје зараде. Изненада, Цим је почео да се нерви-

— То нема никаквог смисла, — говорио би он, узбуђено себитајући горе-доле по нашој соби, док су му очи блистале жаром који сам тако добро познавао из времена наших њојних разговора у студентском дому. — Ја не мислим да се између нас двојице нешто променило, али је време да увидиш да нашем другарству треба учинити крај. Не мој ме схватити погрешно. Не мислим другарству уопште, већ оваквом каквом си га ти замислио. Ми можемо бити други и ако се не држимо један другоме за скут. Ти и-маш новца, ја га немам. За-



ра због таквог мог става, тврдећи да сам ја глуп, извештачен сентименталац и да то не може дуго да траје. Не знам шта му је било, јер смо се још раније били договорили да ћемо летњи распуст провести заједно и да ћемо се заједно издржати оним што будемо зарадили, не говорећи никад о новцу.

Такви и слични разговори понављали су се сваког дана, а понекад и неколико пута на дан. Заправо, тешко је назвати ово разговори, јер је обично он говорио, и не дозвољавајући ми да дођем до речи. Ја сам могао да се позивам само на наше другарство, на своју жељу да будем с њим, али то га је још више љутило.

Једног дана, усред једне његове тираде која је била жучнија но обично, врата наше собе изненада се отворише и у одају уплива дебео свежањ новчаница. Не чудим се овом изразу: „уплива“, јер он тачно одговара ономе што се одиграло пред мојим очима. Да у нашем језику постоји реч „улебде“, било би ми лакше да ти опишем тај приказ. Јер, новац је заиста лебдео у ваздуху, да се најзад спусти на сто. Нас двојица буљили смо као зачарани у хрипу новчаница. — Надам се да сам погодно око чега се препирете и, ево, донео сам вам га довољно! — зачу се Цимов глас. — Шта је сад ово? — једва промуца Цим. Ми смо знали да нам се то Марсовић обратио Цимовим гласом, али новац... откуда му сад новац? То је, видиш, објашњење нестанка пет хиљада долара из Привредне банке у Петој авенији. Очевици, који су тврдили да се новац једноставно сам подигао са стола и стао да се брзо удаљава летећи кроз ваздух, нису лагали. Марсовић су чули моје и Цимове препирке и — из неких својих разлога — набавили су новац да би нас некако стицали. Они су једноставно ушли у банку и узели га. (Ово је извод из чланка који је 4 августа 1938 године објављен на трећој страни „Њујорк Хералд Трибуна“ под насловом: „Тајанствени нестанак 5.000 долара из Привредне банке“.) (Наставиће се)

Тивидотиснир ИЗ НОВОГ СВЕТА

Сем чињенице да један континент носи његово име, о Америку Веспучију данас се мало зна. И као што су некад савременици преувеличавали његове заслуге, тако данас неки научници потцењују његове напоре и његов допринос науци, па га чак сматрају и неком врстом шарлатана. Уствари, и једно и друго мишљење је претерано и неоправдано.

Америго Веспучи био је заиста један од најзначајнијих географа истраживача у другој половини 15 и почетком 16 века. Кад се Кристифор Колумбо спремао на своје друго путовање у Нови Свет, Веспучи му је о свом трошку опремио дванаест лађа, тако да се за Колумбова открића једним делом има захвалити и њему.

Веспучи се родио у Фиренци, али је читав свој живот провео у служби Шпаније и Португалије.

Од 1499 до 1503 Веспучи је предузео три научно-истраживачка путовања дуж бразилијанске обале. Извештаје са тих својих путовања писао је у облику дугих и подробен писама, која су имала само један недостатак: понесен маштом, Веспучи је не само претеривао у својим описима, већ је често многе ствари и измишљао. Та његова писма преводена су на немачки, француски и италијански језик, умножавана и растурана у виду летака. Она су веома брзо стекла широк круг читалаца и учинила га тако познатим да је поред његовог имена Колумбово име почело да бледи. Најпознатије од свих његових писама јесте оно које је упутио тадашњем поглавару италијанске породице Медичи, у коме

извештава о свом путовању дуж западне обале Северне Америке и описује биљни и животињски свет једне области коју, како данашњи географи тврде, вероватно није никад ни видео.

Мада се многим његовим извештајима из Новог Света данас не може потпуно веровати, он је ипак дао прилично тачан материјал за прво картографско претстављање Америке. Поред тога, несумњиво је да је он, између осталог, открио и реку Амазону, уз коју је пловно више од сто километара. Најзад, он је био први Европљанин који је дошао на мисао да је новооткривена земља уствари засебан континент.

Године 1507, без Веспучијевог знања, предложио је немачки учењак Мартин Валдземилер из Фрајбурга да ново-



откривени део земљине кугле, "Тера нуова", треба отсад звати Америка, "јер је њу открио Америкус". Та велика заблуда брзо се проширила по читавој Европи, тим пре што је Валдземилер био написао неколико књига о Веспучију и његовим открићима нових земаља.

Тајде

Многи народи имају гајде, уживају у њиховим звуцима и сматрају их националним инструментом. Али, док се код већине свира и на другим инструментима, докле у извесним крајевима Шкотске знају само за гајде, које називају баг-пајл.

Гајде нису само национални инструмент Шкотланђана, него су оне и саставни део њихових војних оркестара. Оне су од давнина омиљене и у Ирске, па се Ирци препиру са Шкотланђанима око тога чије су заправо гајде, тј. ко их је од кога преузео. Уствари, гајде нису измислили ни Ирци, ни Шкотланђани, јер су оне биле познате давно пре но што су и једни и други населили крајеве у којима данас живе. Највероватније је да су их примили у исто време, али се не зна од кога.

Гајде су биле познате и старим културним народима. Стари Јевреји називали су их сумпонија, а Грци симфонија. Тим именом Грци су називали и неку врсту харфе, а и војнички добош. Стари Римљани називали су их тибна утрикуларис. Оне су биле познате и старим Арабљанима и Персијанцима, а и другим источним народима.

У 15 веку гајде су се одомаћиле у целој Европи и постале саставни део војних и дворских оркестара. У 17 веку оне су под именом мизет постале собни инструмент. Мизете су изгледале као данашње гајде, само су биле мање и звук им је био нежнији. Оне се нису надимале дувањем, него помоћу једне нарочите справе.

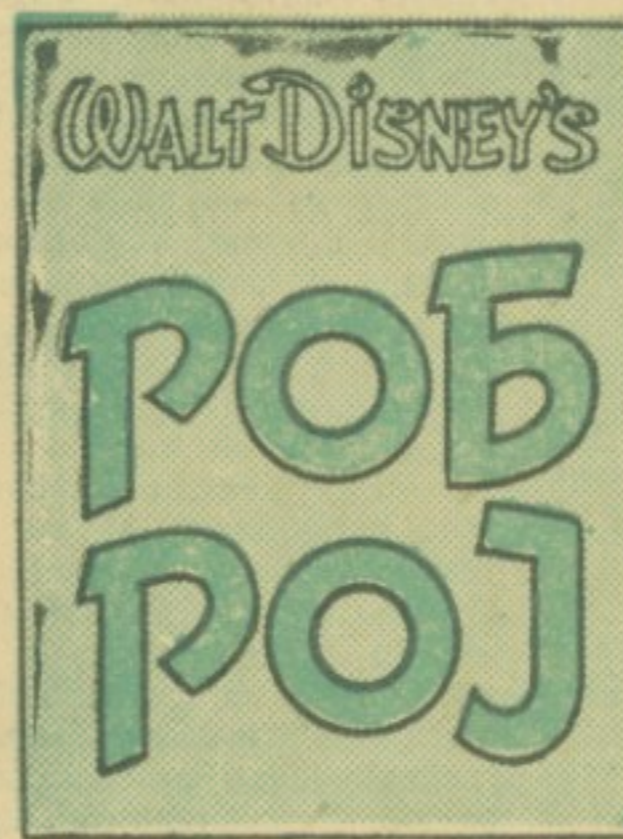
И у нашем народу познате су гајде, које су омиљене нарочито у Војводини. У француској покрајини Бретани гајде називају бинну, у Немачкој и Аустрији закпфајфе или дуделзак, а у Италији прива или зампоња.

Гајде се састоје из мешине, дуваљке, караба и бердета. Мешина је обично од козје или јареће коже. На њој су пробушене три рупе, у које су уденете три цевчи: дуваљка, караба и берде. Цевчи су добро причвршћене за мешину, тако да ваздух не може да излази из ње. У дуваљку се дува и тиме регулише стање ваздуха у мешини. Караба су онај део гајди на коме гајдаш изводи мелодију. Праве се обично од јаворовине. Берде је дугачка цев која лежи гајдашу на рамену. Гајдаш свира с два прста десне и четири прста леве руке.

Буће - забавна игра Силитана

Сплићани су познати као љубитељи спорта и ватрени навијачи. Познати су нарочито сплитски фудбалери, веслачи, пливачи и ватерполисти. Али, мало ко зна да је у Сплиту развијена и једна забавна игра, звана "буће". На малој пољани испод Улице Раде Кончара, на Бачвицама, свакодневно се окупљају стотине људи да би посматрали ову игру. Недељом се број гледалаца пење и до хиљаде.

"Буће" се играју дрвеним лоптама — бућама. Циљ игре је да се буће баци што ближе најмањој лопти — буљину. Противници (обично по два или три на једној и другој страни) наизменично бацају буће. Страна која је више приближила бућу чека да противник добаци своју још ближе, или да одбаци њену, па да тек онда ступи поново у игру. Кад играчи утросе све лопте, утврђује се број добијених поена. Ако, на пример, једна страна има две буће ближе буљину од противничких, онда она добија два поена. Поени се обично броје до шеснаест.



У ШЕРИФМЈУРУ У ШКОТСКОЈ, 1716 ГОД. ПОД ВОКСТВОМ РОБ РОЈА МАКРРЕГОРА, ШКОТСКИ БРЂАНИ ЈУРИШАЈУ НА ЕНГЛЕСКЕ ВОЈНИКЕ ОДЕВЕНЕ У ЦРВЕНЕ КОПОРАНЕ КОЈИ СУ ДОШЛИ ДА УГУШЕ ПОБУНУ У ШКОТСКОЈ. ШКОТЛАНЂАНИ СУ УСТАЛИ ДА БИ НАМЕСТО НОВОГ ЕНГЛЕСКОГ КРАЉА БОРБА РОБЕНОМ НЕМЦА ДОВЕЛИ НА ПРЕСТО СВОРА ЦЕМСА СТУАРТА.



НЕКЕШ СЕ ВИШЕ ОГЛАСИТИ, ПРОКЛЕТИ ЕНГЛЕСКИ ТОПЕ!



ДОЛЕ, КОПОРАНИ!



АХ! ИЗГЛЕДА ДА ПЕШАЦИ НЕ МОГУ ДА ЗАУСТАВЕ ОВЕ ХРАБРЕ ПЛАВОКАПИЈЕ!

ВОЈВОДА ОД АРГАЈЛА, И САМ ПОНОСАН ШКОТСКИ БРЂАНИН, ПРЕВОДИ ЕНГЛЕСКЕ ТРУПЕ. ОН СЕ ПРОТИВИ ПОВУНИ СВОЈИХ ЗЕМЉАКА, ЈЕР ЖЕЛИ ДА ИЗМЕЂУ ШКОТСКЕ И ЕНГЛЕСКЕ ВЛАДА МИР.



НА ВОЈВОДИН ЗНАК, СКРИВЕНИ ЕНГЛЕСКИ ДРАГОНИ ИЗЛЕТЕЛИ СУ ИЗ ЗАКЛОНА ДА БИ ПОМОГЛИ ПЕШАЦИМА...



КОЊИЦА!



НАСТАВИЋЕ СЕ



КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



Шта су полумајмунци?

М ајмунци се наслањају на веома стари ред — полумајмуне, који су живели још у најстаријем терцијару. Научник Веб-р сматра да су мајмуни прошли кроз полумајмунски ступањ, а допушта и другу могућност, тј. да су и мајмуни и полумајмуни од једног заједничког претка.

Полумајмуни су веома разноврсни по кроју тела и начину живота. Величина им је између пацова и мачке. Некад их је било више врста. Многе од њих потпуно су изумрле, док друге постепено изумру.

им се јако шире, што је знак да су ноћне животиње. Очне дупље отворене су према слепоочницама и готово спојене с њима, што је једна од одлика којом се полумајмуни разликују од правих мајмуна. Они имају везе с торбарима и мрвоједима. Живе на дрвету, а хране се биљним плодима и инсектима.

У полумајмуне спадају ле мур (што значи авет, дух умрлих), код кога је глава издужена као у лисице. Он живи на Мадагаскару. Ту спада и монгос, који је велик као зец кунџ. Тело му је обрасло у сиву длаку, осим лица на



коме расте црна длака. Најнеобичнија врста полумајмуна је авет, који може бити велик као пацов. То је ноћна животиња, у које су очи велике као код сове. Руче и ноге изгледају му као претена, а између прстију има колутасте јастућице. Авет живи на Сундским и Филипинским Острвима. На слици: монгос.

Ко сваког слуша, зло чини; ко никог не слуша, још горе. Ко се опеке чорбом, дува и у кисело млеко. Ко се у ноге не узда, у колу се не хвата. Најпре боцни себе иглом, па другога шилом. Не треба пре летети док крила не нарасту.

ТАРПЕЈСКА СЕНА

Тарпејска стена у Риму је место са кога су на смрт осуђене бацали у Тибар. Она је тако названа по Тарпеји, кћери римског заповедника тврђаве Тарпејуса, која је за време рата са Сабинјанима издала пролаз у тврђаву, због чега су је сами Сабинјани убили.

КАКО СЕ ЈОШ ЗВАЛО МРТВО МОРЕ?

У старо доба Мртво Море имало је више имена. Тако су га стари Јевреји називали Слано Језеро или Пустинско Језеро, а Грци и Римљани Асфалтно Језеро, јер су на његовом дну нашла на асфалту. Арабљани су га називали Бар Лут, што значи Лотово Језеро итд. Мртво Море налази се на граници Израела и Јорданије. Површина му је 920 квадратних километара, а дубина око 400 метара. Притока му је река Јордан. Вода му је јако слана. У њој има спојева брома и калија.

Поучне пословице

Ако је и мед, не ваља огрести прсте.
Ако ти је душман колити мрав, чувај га се као лава.
Без здравља нема богатства.
Без узде страст, готова пропаст.
Болест на коњу долази, а на длаци одлази.
Гвожђе се кује док је вруће.
Добро је намишљати, али је боље размишљати.

Испечи, па реши.
Игла ће пре пробости младу кожу него стару (значи млад треба да се чува више).
Језик кости нема, али кости ломи.
Ко брзо суди, лако се vara.
Којој води не знаш газа, немој је газити.
Ко нагло иде, на путу остаје; ко лакше иде, брже дома долази.
Ко неће свога за брата, он ће туђина за господара.

Мит О ИШЧЕЗЛОМ КОНТИНЕНТУ

III риче и предања о несталним континентима, затрпаним градовима и изумрлим народима одувек су будили код људи најживље интересовање. Уколико је таква прича била вештије састављена и уколико је место где су се нестали континент или затрпани град некад налазили било неприступачније, утолико су је људи радије слушали и препричавали.



Међу тим причама, боље рећи легендама, најпознатија је, а истовремено и најстарија, она о Атлантиди, великом острву које се налазило негде у Атлантском Океану. О њој је причао још Платон 350 година пре наше ере, о трагању за њом написао је Конан Дојд свој познати роман „Маракотске дубине“, она је инспирисала и Пјера Бенота да напише „Атлантиду“.

Први помен о несталој континенту налази се у Платоновом делу „Критон“. Платонова прича о Атлантиди, тврде данас научници, само је вешто смишљена и лепо испричана параболом којом се стари грчки филозоф послужо да би својим ученицима доказао како једна мала држава може да победи и најсилније царство ако оно угрози њену слободу. Но, да би његова прича, а тиме и наравоучење, била убедљивија, Платон ју је изнео као истинит догађај, па је чак навео и „историске изворе“.

Четири сто десете године пре наше ере, вели Платон, у Сократовом дому у Атини тврдио је неки Крићанин да је 150 година раније, дакле негде око 560 године, Солон Мудри испричао неком његовом претку причу о несталој Атлантиди. Ево како је, према Платону, Солон дознао за Атлантиду. Једном је он отишао да посети учене египатске свештенике у Саису, који су бити познати по својој мудрости и познавању историје. Као што је то био обичај међу учењацима Старог века, разговарали су о свему: о историји, астрономији и уметности. Тада је један од свештеника рекао да Грци још не познају добро своју славну историју и да не знају да је Атина, једном давно, спасла читав свет од једног страшног и моћног освајача — Атлантиде.

Пре неких девет хиљада година, рекао је египатски свештеник, са оне стране Херкулових стубова (данашњег Гибралтара) постојала је једна велика и моћна острвска држава. То острво било је веће од Либије и Азије заједно (Азијом се у то време називала данашња Северна Африка и Средњи Исток), а око њега простирао се читав архипелаг малих острва. Атлантида је

била не само богата, већ и необично јака и имала је велику војску. Пред том војском пале су једна за другом све независне државе дуж обала Средоземног Мора. Само се

приче и он је дат прилично суво, вероватно зато да би казивање било што убедљивије и изгледало као историска истина. Тек у другом делу Платон је пустио машти на вољу. У средини главног острва, налазила се једна пространа плодна долина оивичена планинским венцима. У тој долини били су подигнути велелепни храмови, дивне палате и мостови. Све грађевине биле су украшене сребром и златом. Атлантидом је управљало десет краљева и они су сви имали подједнаку власт. Војска ове богате острвске државе била је велика и храбра и у њој су се нарочито истicali борци на двоколицама. Становници Атлантиде, иначе потомци богова, били су у почетку пуни врлина и добротe. Али, временом су се толико искварили да се Зевс наљутио на њих и страшно их казнио: Атлантида је за један једини дан била уништена.

Ту се Платонова прича о Атлантиди завршава. Познаваоци класичних писаца и историје сумњају да је она потекла од Солона, па је целу, од почетка до краја, приписују Платону. Они верују да ју је Платон измислио да би у прикладној форми изнео једно своје мишљење. Али, исто је тако могуће да је он својом маштом само искитио једно старо народно предање које је било познато многим народима Старог века.

Платон се трудио да његова прича буде што уверљивија и да буде схватљива његовим савременицима. Због тога се његови описи градова и начина живота на Атлантиди не разликују много од градова и живота у самој Грчкој. И баш ти детаљи који су улепшали његову причу и дали јој изглед стварности најбољи су доказ да је она измишљена.

Но, то још не искључује могућност да је Атлантида као острво или континент заиста постојала у давним геолошким периодима, кад се изглед копна често мењао. Таквих промена има и данас, само у много мањем обиму. Некад су те промене биле нагле, тако да су у морским дубинама ишчезавала читава острва и архипелази. Геолози, на пример, сматрају да је некад у Теријару море прекрсило једну страну област која се налазила усред Тихог Океана. Али, то се догодило много пре но што се човек појавио на земљи.

Иста судбина задесила је и копно које је некад постојало тамо где се данас налазе Азорска Острва. Тај континент који се уздицао у Атлантском Океану нестао је при крају мезозојског доба и од њега су остали видљиви само планински висови — данашњи Азори, Али, и то се догодило пре појаве људи на земљи. Можда су Азори остатак некадашње Атлантиде? Али, онда на тој Атлантиди не само да није могло бити неке моћне државе о којој прича Платон, већ није било ни људи.

Према Платоновом казивању, Атлантида је била на врхунцу своје моћи негде око 10.000 година пре наше ере. Међутим, сви археолози се слажу у мишљењу да су се у то време Јужна Европа и Северна Африка налазиле у периоду средњег каменог доба и да су их насељавали људи који су тек почињали да глачају своје примитивно камено оружје и који су живели углавном од лова и риболова. У то време тек су почеле да ничу прве сталне људске насеобине. На таквом ступњу културе нису могли бити подизани велелепни храмови и златом украшене грађевине, јер човечанство онда још није знало за метале. Кад се све ово узме у обзир, онда постаје јасно да је Платонова прича о моћном царству на острву Атлантиди потпуно измишљена.

Иста судбина задесила је и копно које је некад постојало тамо где се данас налазе Азорска Острва. Тај континент који се уздицао у Атлантском Океану нестао је при крају мезозојског доба и од њега су остали видљиви само планински висови — данашњи Азори, Али, и то се догодило пре појаве људи на земљи. Можда су Азори остатак некадашње Атлантиде? Али, онда на тој Атлантиди не само да није могло бити неке моћне државе о којој прича Платон, већ није било ни људи.

Борбе; победа на поене; нерешен резултат и поништење борбе. Према својој телесној тежини, боксери-борци деле се на осам категорија: мува (до 51 килограма), бантам (до 54), перолака (до 58), лака (до 62), велтер (до 67), средња (до 73), полутешка (до 80) и тешка изнад 80 килограма. Место где се одржавају боксурска такмичења (мечеви) назива се ринг. Он има четвороугаон облик. Висок је најмање 0,75 метара и ограничен је са четири стуба, који су повезани међусобно с три конопца дебела по 20 милиметара. Боксурске рукавице испуњене су морском травом или коњском длаком. Тежина им је различита: 4, 5, 6, 8, 10, 12 и 14 унција. За утакмице се употребљавају рукавице до 8 унција, а теже само за тренинг. Између свака три минута борбе (рунде) има један минут одмора. Борбу воде један судија у рингу, до три болевне судије које се налазе изван ринга и један судија који пази на време.

БОКСЕРА ЗАМАТЕРА И МЕЂУ МАЊЕ КУЛТУРНИМ НАРОДИМА. Нарочито је омилан на Хавајима и острвима Тонга. И Кинези имају једну веома стару врсту борбе шакама.

Има боксера аматера и професионалаца. Код аматера борба обично траје три, а код професионалаца шест до двадесет рунди. Свака рунда траје по три минута. Постоје четири врсте одлуке: победа нокаутом, предајом, дисквалификацијом или прекидом

БОТОКУДИ? Ботокуди су индијанско племе које живи у Бразилији између река Доце, Микери и Белмонте. Има их свега неколико хиљада. Култура им је примитивна. Мушкарци се баве ловом, а жене скупљају биљну храну. Станују у заклоницама од грања. Оружје им је лук и стрела. Средњег су раста, жуто-смеђе боје. Кроз уво и доњу усну провлаче дрвени колут.



ЗЛОЉУДНО ДРВО
Кад су Европљани освајали Флориду, Индијанци нису бранили своју слободу и своје домове само стрелама и томахавама. Они су употребљавали и једно „тајно оружје“ које је белим освајачима нанело готово исто толико губитака колико и индијанске ратне секире. Прошло је више месеци пре но што су Европљани схватили да воду из поточића и извора на чијој се површини лагано љушкају неке танке изломљене гранчице не треба пити, и да је боље трпети глад но загристи у жуторумени плод сличан дивљој јабуци. Али, готово у свим поточићима и изворима на које су бели људи наилазили било је тих гранчица, а плодови привлачног изгледа били су рачасути дуж свих стаза и путања којима су они продирали у земљи црвенокожаца. И сви они који су своју жеђ угашили водом из тих потоца и извора, као и они које су примамиле румене дивље јабуке, умирали су у страшним мукама. „Тајно оружје“ Индијанаца у њиховој борби против Шпанаца и осталих Европљана који су дошли да освајају Нови Свет било је дрво менчинил, или, како га ботаничари називају, „хипомане манцинела“. Оно и данас расте у националном парку Еверглејс, у Флориди, као и на Панамској Преовлази, у Мексику, Венецуели, Гвијани и на Антилским Острвима.

Дуго су научници веровали да су претеране, а можда чак и измишљене, приче о дрвету које је толико отровно да чак и кишне капи и роса које се сливају с његовог лишћа могу да изазову смрт ако добу у додир с нежном слузокожом у устима. Међу те „неверне Томе“ спадао је и Вернер Лаутер, професор фармацеутске хемије на флоридском универзитету. Да би, како је сам изјавио, „разбио једно ненаучно веровање и доказао да су приче о злом дрвету потпуно измишљене“, Лаутер је организовао једну научну експедицију и отишао с њом у Еверглејс.

Једног јутра, док је стајао испод једног од њих, кап росе пала је с дрвета на његово десно уво. Готово у истом тренутку ушна шкољка била је покривена пливковима. Другом приликом, док је проучавао плод менчинила, кроз једну сићушну рупицу на његовим гуменим рукавицама доприо је до коже мало воћног сока. Истог дана рука му је отекла, укочила се и по њој су избили гнојни чиреви који десетак дана нису могли да зарасту. Вернер Лаутер, причајући касније о својим искуствима са „злим дрветом“, изјавио је да би менчинил најбоље пристајало име „дрво које вас мрзи“, јер „сваки делић на њему дочекује човека као што би вас дочекао највећи непријатељ“.

„Зло дрво“ менчинил расте на песковитом земљишту, обично у близини морске обале, и може да достигне висину од петнаест метара. Круну дрвета чине дуге, опуштене гране с јајоликим лишћем изрецањим по ивицама. Кора дрвета је светлосмеђа и глатка, а дебло има пречник од 12 до 20 сантиметара. На дугачким, витким петељкама налазе се цветови. Дрво менчинил има две врсте цветова, од којих једни имају само прашнике, а други само тучкове.

Менчинил даје веома добру дрвену грађу, која се највише употребљава за израду канцеларског намештаја. Али, доћи до те грађе није лако. Пре но што дрвосече почну да обарају стабло „злог дрвета“, они запале ватре свуд око њега, да би се биљни сок у дрвету згуснуо и постао мање отрован.

Неке животиње, а нарочито козе, имуне су према отрову менчинила. Међутим, коњи су веома осетљиви на овај отров, а исто тако и птице. Енглески лекар Ричард Лајон, који је 1673 године проучавао биљни и животински свет на острву Барбадосу, описао је у свом дневнику борбу два коња у близини једног менчинил-дрвета. Коњи су жестоко нападали један на другог, ударали се копитама, гонили се око дрвета и уједали се. Од удараца копита кора дрвета била је оштећена и на неколико места из ње је на све стране прскао сок. Од тог сока код коња је настало слепо, које је трајало четири недеље, а длака и кожа с главе била им је потпуно опала.

Један други енглески научник, који је почетком 18 века боравио на Мартинику, пише да међу тамошњим становништвом постоји веровање да спавање под менчинилом доноси смрт и да су због њега морале бити спаљене све шуме на острву. „Јер се на други начин земља није могла ослободити те куге“. Описујући пловидбу британског једрењака „Хералд“, бродски лекар Симен наводи да су у Верагусу тројица бродских дрвосеча били слепи више дана јер им је, док су обарали једно стабло менчинила, прснуо у око отровни сок. Међутим, то привремено слепо не проузрокује само сок, већ и дим од запаљеног менчинил-дрвета. То су искусили још стари шпански конкистадори, које је менчинил, вишеструки савезник Индијанаца, заиста дочекивао као најљући непријатељ.

НАЈЈАЧА ПРИРОДНА МАШИНА

Слонова сурла је најјача „машина“ коју је природа створила. Она је веома дугачка и покретна, а предмете може да хвата само врхом. Читавом дужином кроз њу пролазе два цилиндрична канала, који су уствари продужење ноздрва. Сурла је састављена од четрдесет хиљада мишића. Слон њоме може да подигне предмете тешке хиљаду килограма, а човека би могао да бацн око четрдесет метара далеко од себе.

Из историје БОКСА

Бокс је врста спорта који се састоји у борби шакама по утврђеним правилима. У Европи је био познат још пре бронзаног доба. Помиње га и Хомер у својој „Одисеји“. На 23 Олимпијади (688 године пре наше ере) званично је уведен у ред класичних игара. Био је познат и Римљанима. Њиме су се занимали и људи у Средњем веку, али не као спортом, већ да би познавањем ове вештине што боље прошли у тучама.

Бокс као чист спорт уведен је тек у 17 веку у Енглеској, где је 1681 године одржано и прво такмичење боксера. Први познати боксери шампион био је Џејмс Флег, који је ту титулу освојио 1719, а изгубио је 1730 године. После њега ову титулу носили су од 1730—1734: Том Пајкс, Грентин, Џорџ Тејлор, а затим Џек Браутон (од 1734 до 1750), „отац боксурске вештине“. Потребно је напоменути да је Флег био први шампион у тучи голим рукама. Џек Браутон измислио је боксурске рукавице, а саставио је и прва правила за бокс, која су енглески боксери усвојили 17 августа 1734 године.

Боксурске рукавице дуго нису могле да се одомаће, иако су то тражили многи боксери после Џека Браутона, међу њима и боксер звани „дејтламен Џексон“, иначе дугогодишњи првак у боксу. Тек 1879 Америчанац Џек Сали-



вен, иначе одличан борац голим рукама, а у исто време и последњи, почео је да навлачи рукавице на рингу. Увођењем ватираних рукавица у последњој четвртини деветнаестог века, почела је модерна ера боксурског спорта. После 1880 године на поприте ступа Америка и она углавном води у овој грани спорта.

Бокс је развијен и међу мање културним народима. Нарочито је омилан на Хавајима и острвима Тонга. И Кинези имају једну веома стару врсту борбе шакама.

Има боксера аматера и професионалаца. Код аматера борба обично траје три, а код професионалаца шест до двадесет рунди. Свака рунда траје по три минута. Постоје четири врсте одлуке: победа нокаутом, предајом, дисквалификацијом или прекидом

ЗЕМЉА ШЕКЕРАМА
СИМФONIЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

КАД СЕ ЂУРА РАСКОРАЧИ,
ПЛЕБСКАЈУ МУ СВИ КОЛАЧИ!

ПРЕПОНЕ СУ ВРЛО ТЕШКЕ!
ТРЕБА ПРЕКИ СВЕ БЕЗ ПРЕШКЕ!

ПРЕПОНЕ СУ ВРЛО ТЕШКЕ!
ТРЕБА ПРЕКИ СВЕ БЕЗ ПРЕШКЕ!

ПРЕПОНЕ СУ ВРЛО ТЕШКЕ!
ТРЕБА ПРЕКИ СВЕ БЕЗ ПРЕШКЕ!

Змај



Свака песма чика-Јове је део живота. Оне уче децу да воле народ и све оно што је лепо и добро. Он кроз своје песме учи мајку шта деца да прича, а децу саветује шта треба да раде.

Он је у свом животу осетио доста тешкоћа, али никад није клонуо. Увек је био весео, јер је знао да су све невоље мале, ситне и ништавне за човека који ради и учи, који воли и који је племенит. А такав је био и чика-Јова Змај, па није чудо што у оној дивној ниски његових децих песама стално одјекује његов орловски клик: „Ала је леп овај свет!“

По оцени Јована Скерлића, Змај је најплоднији, најобилнији и најпопуларнији песник српског романтизма. Он се родио 24 новембра 1833 године у Новом Саду. Гимназију је учио у Халашу и Пожуну, а права у Пешти, Прагу и Бечу. Као савршен правник изабран је за градског подбележника у Новом Саду 1861. Године 1863 отишао је у Пешту за надзорника задужбине Текелијанум и уписао се на медицину. Уређујући у исти мах књижевни лист „Јавор“ и сатирични лист „Змај“ (1864—1871), он сврши медицину. Као лекар почео је да ради у Новом Саду, а затим је био лекар у Панчеву, Карловцима, Футогу, Каменици, Бечу, Београду и Загребу. За све то време неуморно је радио на књижевности, уређујући разне листове, сатирични лист „Жижку“ (1871 до 1873), „Илустровану ратну хронику“ (1877—1878). Године 1878 покренуо је сатирични лист „Стармали“, коме је био душа до 1890. Године 1880 почео је да издаје децих лист „Невен“, који је одржавао до смрти. Последње годи-

не живота провео је у Каменици у Срему. Ту је и умро, 3 јуна 1904 године.

Када се Змај јавио у српској књижевности, 1849 године, српска поезија била је у тешкој кризи. Змај је својим глатким и лепим стиховима убрзо скренуо општу пажњу на себе и већ почетком шездесетих година заузео прво место у младој песничкој школи. Он за више од пола века непрекидно пева. Готово цео његов песнички рад је у стиху, сем неколико приповедака, од којих је најпознатија песничка легенда „Видосава Бранковић“, и популарни шаљиви комад „Шаран“ (1864). Од његових оригиналних песама прво су изишли „Булићи“ (1864), потом „Све дојакшоње песме Змај Јована Јовановића“ (1871), „Булићи Увесици“

(1882). Скупљена његова дела, „Деванија“, изишла су 1882 године. Доцнији његов песнички рад „Друга пеџанија“ изишла је у две књиге, 1895—1896. Најзад још две књиге — „Сво хватице“ (1895 и 1900) и „Девесиље“ (1900).

Змај се развијао под неколико различитих утицаја, али његов узор постао је Бранко Радичевић, код кога се научио лакоћи израза, окретности стиха, младалачкој ведрини, нарочито љубави за народну поезију и чистом народном језику. На њега је од страних пи саца много утицао мађарски песник Александар Петефи, Хајне је један од његових узора, а велик утицај на њега имао је и немачки песник-оријенталиста Фридрих Боденштедт. Змај је преводио Љермонтова, Тенисона, Гетеа и др.

Оцењујући Змаја као песника Скерлић даље каже да је он певао лакше и више но и један српски песник и пре и после њега. Он је био песник народног рада, јаван песник, народни песник. За неких три десет година он је у својим песмама изражавао све оно што се мислило и осећало у народу, и по његовим песмама може се доста разумети духовни живот српског народа од 1850 до 1900 године. Он је један од најбољих лиричара целокупне српске књижевности, а у исти мах и најбољи сатиричар српски. У крпким стиховима он је изобличавао и жигосао однарођавање, подлост, назадњаство — све што је кочило народни напредак. Дајући најбоље политичке сати-ре српске, он је дуго времена вршио врло јак морални утицај на српско друштво.

Ми имамо великих песника. Један од њих је и — Змај. Многи су левали о деци и за децу, али нико тако много, топло и звонко као Змај. Ине само код нас, него, можда и у Европи.

Тешко је наћи таквог песника какав је био он Читати његове песме за децу и о деци значи доживљавати једну бајку. Али, његове песме, које сачињавају ту чудесну бајку, не говоре о нечем што се догађа иза неког брда и седам мора у седином чаробном граду. Не! Све се то догађа овде, на земљи и пред нашим очима: свакога дана, од јутра до мрака; у свако годишње доба; и зими, и у пролеће, и лети, и у јесен; у соби крај баке, крај мајке и оца и код деце, у пољу, на реци, у воћњаку, у шуми; свуда где деца могу да се забављају и уживају.

Сваки песник има своје име и презиме, па и Змај. Он се зове Јован Јовановић. Име Змај добио је уређујући лист који се тако звао — „Змај“. Због његове, готово ненадмашне, децих поезије нико га и не зове по имену и презимену, него топло, присно и срдачно: чика-Јова, или Змај. Тако га је звала наша бака кад је била мала, тако су га звали наши родитељи, па га тако зову и данас мала деца, па и ми сви.

КНИГАМА

Највећа књига на свету налази се у Њујорку. Она је дугачка три метра, дебела један метар, а тешка 25.000 килограма. Листови ове књиге могу се окретати само помоћу једног нарочитог електричног механизма.



Најтежа европска књига пра ни је кепец у поређењу са својом америчком супарицом, јер је тешка свега 48 килограма. Књига носи наслов „Историја Итаке“, а писац јој је неки, данас већ заборављени, аустријски надвојвода који је то дело саставио око 1900 године. Један примерак ове књиге налази се у државној библиотеци у Атини.

Најстарија књига на свету налази се у Париској националној библиотеци. То је чувени „Папирос Прис“, који потиче из 3350 године пре наше ере. Ова драгоценост старина нађена је у једном гробу у околнини Тебе.

Прави чардак ни на небу ни на земљи претставља књига која се налази у библиотеци некадањих француског грофова де Лињ. Она није писана нити штампана. Слова о-

ве јединствене књиге, настале у 14 веку, исечена су у пергаменту који сачињава њене странице. Да би се олакшало читање, између појединих листова пергамента стављени су листови од плаве свиле. О невероватном стрпљењу „писца“ ове књиге сведочи чињеница да су слова у књизи тако равнмерно поређана и једнака као да су дивна најсавременијом машинном. Вршина слова износи пола сантиметра.

У Ватиканској библиотеци у Риму налази се руком писани

Стари завет на јеврејском језику, рађен давно пре изума штампарске вештине. Књига је писана калиграфским писмом и украшена дивним иницијалима. Заједно с масивним средњим корицама, ова књига тешка је готово 350 килограма. У Средњем веку она је за јеврејско становништво Рима претстављала велику драгоценост. У току немира у граду и пљачки јеврејских храмова, књига је нестала, да се после дужег времена, на необјашњив начин, наједном појави у Ватиканској библиотеци, 1512 године. Кад су Јевреји у Риму сазнали за то, упутили су делегацију тадањем папи Јулију XI, молећи га да им врати „свету књигу“, а они ће му за њу дати исту тежину злата. Зачудо, папа је одбио ову при мањиву понуду, тако да се књига још и данас налази у Ватиканској библиотеци.

ОТКАД СУ МАРАМИЦЕ ЧЕТВРТАСТЕ?

Марамнице које су са Истока доношене у Европу биле су округле. Тај облик оне су задржале у Европи све до осамнаестог века. Због те моде јако су се бунили трговци тканинама, јер се за израду округлих марамница трошило више тканине и било је много отпадака. Зато је Луј XVI издао наредбу 1785 године да се марамнице праве у четвртастом облику.

РАЗГОВОР ЗАСТАВИЦАМА

Сигнализација бродарским заставицама позната је одавно. Зна се, на пример, да су млетачки бродови имали утврђену сигнализацију заставицама још крајем 14 века. Основну међународну бродарску сигнализацију заставицама израдио је енглески капетан Мернет, који је пуних тридесет година крстарио по свим морима и океанима. Он је за свој сигнални речник, издат 1840 године, употребио десет разноврсних и разнобојних заставица, којима се могло комбиновати до 6.000 сигнала. Данашњи „Међународни бродарски речник сигнала“, објављен на четрдесет разних језика, служи се са 26 заставица, дакле са онолико колико има слова у међународној латинској азбуци. Та писмена су знаци којима се оне бележе у речнику место обојених слика, а саме заставице значе целе речи, а неке и целе реченице.

Кад би се сигнализација само са по једном заставицом, имали бисмо свега 26 сигнала. Али, оне се састављају — по две, по три и више у разном поретку — и на тај начин број сигнала може да се пење на стотине хиљада. Комбинујући само по две заставице, имали бисмо 650 сигнала; састављајући по три у један сигнал, имали бисмо их 15.600; састављене по четири, дају 358.000 сигнала. Стварно употребљеним комбинацијама утврђено је свега 375.076 сигнала.

Сигналне заставице истичу се спреда на конопцу главне катарке, којој је на врху државна застава. Бело-црвена четвртаста застава (Н) објављује да је брод вољан да разговара. Брод коме је дат овакав сигнал истиче исту заставицу, али не диже сасвим на врх, под саму државну заставу, него је задржи отприлике на две трећине конопца (на „дајру“ — in durr), а тиме одговара да је видео сигнал и да је и он вољан да разговара, тј. да се служи истим „речником“. Тада први брод почиње да истиче даље сигнале, а капетан другог брода прелеставља речник и кад је разумео све што му је јављено, он диже своју заставицу до под сам врх. То значи: „Разумео сам, говорите даље“, па онда и сам даје сигнале, одговоре.

Многе сигнале поморци знају и не загледајући у речник. Такав је, на пример, сигнал (Р), четвороугласта плава застава са белом правоугаоном у средини. Поморци га зову „Плавим Петром“, а он значи: „Сви момци на брод! Брод полази!“ При разговорима, троугласта бела застава са црвеном тачком (С) значи: „Да, јесте“, а троугласта плава са белом тачком (D): „Не, није“. Ако броду при улазу у пристаниште или на опасним местима треба нарочити пилот („лоц“), он истиче сигнал (S), белу четвртасту заставицу са плавим правоугаоником у средини. Сигнал (В), црвена четвртаста, спреда урезана застава значи да на броду има барута и експлозива. Сигнал (Q), четвртаста жута, знак је да на броду има заразних болесника и да брод треба да издржи „карантин“ и надзор пристанишних здравствених органа. Ако брод тражи лекара, истиче састављени сигнал (YL). Ако је броду потребна помоћ, он истиче сигнал (NC), који каже: „Молим за хитну помоћ“, или још и сигнал (NV), који јавља: „Лохитајте, брод тоне!“

Најславнија изрека у бродском сигнализацију заставицама јесте она што ју је енглески адмирал Нелсон истакао на свом броду „Викторија“ 21 октобра 1805 године, пред поморску битку код Трафалгара. Тада је енглеска флота победила удружену француску и шпанску флоту. Нелсонови сигнали казивали су свим енглеским морнарима на свим бродовима његове флоте ово: „Енглеска (тј. државна застава на врху) очекује да свако од вас изврши своју дужност! Дуго времена после тога, сваке године на дан 21 октобра, истицао се тај сигнал на Нелсоновој „Викторији“, која је стајала у котвљена у портсмутском пристаништу.



УЧИНИЛА КРАЈ КУЋНОГ ПРАГА

Ви можда и не слути-те да се непосредно уз праг ваше куће налази дунгла пуна најуждноватијих животиња. Кроците са-мо у свој врт, или у први травњак или парк, и пажљиво посматрајте живот у њему. После неколико тренута-ка видећете да су то заиста непроходне шуме, насељене најразноврснијим бићима. Видећете да се и ту, баш као у правој дунгли, без престанка

комарца и поново се враћа на своју осматрачницу. Неда-леко одатле, један мрав трчи лево-десно. Њега води њух, који је оштрији од њуха нај-бољег хрта. Он по мирису мравље киселине коју су за

ховима тананих стабљика, не-ке мале овалне предмете слич-не бонбонама. То су јаја јед-ног инсекта који има лепа крила и златножуте очи. Он их поставља само тамо где има доста лишних ваши. Из њих ће се излећи „ваши лав“. Њихове ларве, које личе на сићушне гуштере, све своје време проводе у прождирању огромног броја вашију. Ти мали шестоноги „лавови“ то-лико су прождрљиви да би прво новорођенче без мило-сти појело чак и своју браћу и сестре само да јаја нису на стабљикама уз које он не мо-

којом се мрави хране. Из захвалности, мрави се према сво-јим хранитељкама понашају као прави пастири, чувајући их од других инсеката. А кад дође јесен, мрави их воде у своја топла подземна склоништа, где оне проведу зиму. С првим топлијим данима они ће их поново истерати на пашу.

Међу инсектима који су на-ђени у филбару у Балтичком Мору откривени су и мрави с вашима. Значи да су још и пре двадесет милиона година они чували своја стада ваши-ју. Ову исту слику можете до-бром лупом да посматрате го-тово сваког летњег дана у свом врту.

У пролеће, на границима дрвета могу се видети беле памучне куглице, као неке за-дошеле снежне пахуљице. Свака од тих лоптица, која није већа од зрна грашка, у-ствари је прави утврђени за-мак у коме живи нека ларва. Сисајући сок из границе, ова сићушна животиња, не дужа од три милиметра, сама ства-ра овај заштитни омотач. За-клоњена њиме од погледа сво-јих непријатеља и јаким сун-чаним зракова који би могли да је сасуше, она живи за бо-гатом трезом, у потпуној си-гурности, све док једног дана не добије крила и вине се у небеско плаветило.

Ентомолози су досад откри-ли око милион инсеката. Од њих је само један мали део штетан, док је већина кори-сна. Али, сви су занимљиви. Не морате бити неки нарочи-ти стручњак да бисте уживали посматрајући их. А опрема која вам је потребна да бисте продри у тајну овог сићу-шног света веома је проста и јевтина. Довољна је једна цип на дупа и ви се већ налазите у чудесној земљи Јили-ту. Ако баш хоћете, можете на-бавити и неку илустровану књигу да бисте разликовали инсекте које сретнете.

Пажљиви посматрач чудне се много чему што буде видео, као што се чуде, уосталом, и сами научници. На пример, су-срећу се два мрва. Додирну се својим пицима, укрштају своје сисаљке, тапшу један другог, а онда свако оде на своју страну. Шта су то они радили? Да нису можда раз-говарали? Неки природњаци верују у то. Један европски научник ишао је чак толико далеко да је саставио „мрав-љин речник“, у коме је „про-тумачио“ разне врсте додир-а њихових пицака.

Видећете каткад крилате мраве како излазе у гомилама из својих рупа у земљи, а затим, пар по пар, полећу на свадбени пут. Обратите пажњу какво је време после тога: кад год мрави излазе тако у масама, време остаје лепо бар 24 часа.

Мрави, зриваци и ваши — то су стални становници вашег врта. Али, има много ин-секата који туду самг проћу, или се задрже колико да ру-чају. Неке врсте зоба лете унаоколо тражећи гусенице да у њих положи своја јаја и осигурају потомство. Ту су и пчеле, које својим очима мо-гу да опајају за нас невид-љиве ултравioletне зраке, па-вилински коњич, који први део свог живота проведе у води и дише на шкрге као и свака риба. Он лети као стре-ла изнад врта, лови инсекте и баца их у торбу начињену од шест својих маљавих но-гу.

Може се догодити да ваш врт посети и један лепи ноћ-ни инсект — полифем. Гледа-јући га док лети, ви свакако не помислите да је, код то-лике хране, њему суђено да умре од глади. Јер, полифем нема никаквих органа за ва-рење и за све време свога живота као лептир не једе ни-шта. Али је зато као гусеница јео немилнице.

Крајем лета и почетком је-сени, велик број инсеката „ре-зервнише собу за преноћиште“ у некој биљци која се ноћу затвара. Ако увече изиђете у врт са вешном лампом, често ћете између латина руже или неког другог цвета наћи шћу-ћуреног инсекта. У овој ме-кој, мирисној постељи он про-веде ноћ у удобности и си-гурности, да изиђе из ње чим се под првим сунчевим зраци-ма цвет отвори. Цепна лампа дам ноћу служи као неки па-рош, који вам омогућује при-ступ у тај иначе невидљиви свет. Њен светли сноп проди-ре кроз траву, обасјава сваки стручак, лист и граничку, за-вирује лист наукуле коре

ВЕРОВАТИ

ШЕСТ СТОТИНА ДРАМА ЗА ШЕСТ СТОТИНА НЕДЕЉА

Александар Арди (1570—1632), француски драмски писац који је својим дели-



ма допринео учвршћењу класичног облика трагедије, писао је сваке седмице по једну трагедију, и то шест стотина седмича без пре-кида.

ЧОВЕК-МАЈМУН

Џим Петерс из Портсмау-га, на Род Ајленду, сваке недеље изјутра пење се на једно високо дрво у свом дворштуру и с њега не си-лази све до понедељка.

НАЈВЕЋИ КОЊ

Пред Други светски рат у Данберију, у Америци, угнуо је „Хирам“, највећи коњ који је икад живео на свету. „Хирам“ је био ви-соко 2,10 метра, а тежак 1320 килограма.

ДВАДЕСЕТ ПЕТ ПЕРОРЕ-ЗА У ЖЕЛУЦИ ЈЕДНОГ МАЊИОНИЧАРА

Новембра 1937 године у једној лондонској болници био је оперисан неки инду-ски мањониچار који је не-колико месеци задивљивао лондонску публику својим вештинама. Из његовог же-луца извађено је том при-ликом 25 перореза и два кључа које је мањониچار прогутао на једној прет-стави два дана пре опе-рације. Да би изабацио пред-мете прогутане на прет-ставама, мањониچار би о-

бично попио увече чашу воде, ујутру би прогутао уже дуго шест метара и помоћу нарочитих ритмич-ких вежби избацивао их из стомака. Међутим, по-следњи пут то му није успело па је морао на опе-рациони сто.

НЕОБИЧАН ЈУБИЛЕЈ

Године 1936 бостонски клоун Марк Енцел славно је доствотруки јубилеј: дваде-сетпетогодишњицу свог ра-да у циркусу и 150-хиља-данти шамар који је добио у току своје клоуновске ка-ријере.

ОБОЖАВАОЦИ ВОДЕНЕ ПАРЕ

Сви мушкарци мале пле-менске групе Агасас, која живи у индиској покрајини Мисоре, баве се псључиво прањем веша. Ово, за му-шкарце необично, занимање прелази са оца на сина. И-таче, ова племенска група сматра за свог главног за-штитника бога Убеа, тј. во-дену пару. Кад год вода зрмљена за прање рубља почне да врн и из котла



стане да се диже пара, А-гасаси падају ничице на зе-мљу, одајући на тај начин пошту своме заштитнику У-беу.

ЦИНОВСКА БЕБА

Лесли Бауел из Лаусто-фта, у Енглеској, имала је 62 килограма у својој тре-ћој години.

дрвета. У осветљеном кругу видећете једне инсекте како пузе и гампжу, друге како о-сматрају околину, или лете и лебде у ваздуху, са очима ко-је им се сијају као рубини.

Посматрајући из забаве свет инсеката, човек може увек не-што ново да открије. Години-ма се није могло одгонетнути на који начин неке врсте па-укова прибављају себи храну, јер их никад нико није ви-део да праве мрежу. Ту тај-ну решио је један дечак. Он је увече у свом врту видео кад је паук брзо направно

мрежу, а у зору ју је поква-рио.

Најславнији европски енто-молог Анри Фабр провео је пола века у посматрању и бележењу онога што је видео у свом врту и по пољима око своје куће. Као дете, Фабр је сањао о далесним путовањи-ма по Андима и обалама Ама-зоне. Он је био сиромашан и никад није видео те далеке земље. Проживео је ипак уз-будљив живот, препун откри-ћа, иако се није макао никуд из свог завичаја.

Где је север?

Свако зна да се помоћу компаса најлакше и најсигурније може на-ћи где је север, па он-да где су и остале стране света. Али, по-стоје и многи други начини да се то сазна. У давним времени-ма, док су људи живели примитивним животом, пастири на не-прегледним равнинама, морнари на пучини и ловачка племена су непроходним шумама могли су дању по Сунцу, а ноћу по звездама да одреде, истина само приближно, где се налазе стране света. При изласку, ујутру, Сунце је на истоку, при заласку на западу, а у подне на југу; Северњача и неке суседне звезде увек су на северној страни неба. Но, и по неким другим звездама, па и по Месецу, могло се оријен-тисати.

Мала данас постоје путокази на раскрсницама, ипак је добро да човек и без њих може да се снађе, нарочито ако се налази у крају који слабо или никако не познаје. Стога ћемо овде из-ложити један веома једноставан начин да се дању нађе југ, па самим тим и остале стране света. За ово су потребна два услова: часовник који приближно тачно ради и да се Сунце у случају облачног времена бар мало на-зире.

Поступак је следећи. Часов-ник, било ручни или цепни, држи се водоравно у руци и о-крете се дотле док врх мале ка-заљке не буде управљен према Сунцу. Ако је ова казаљка су-више мала, или се иначе тешко види, може се над њену осовину поставити усупротно нека игла, чиода или сламчица, па се ча-совник окрене све док сенка иг-ле или сламке не падне у про-дужене мале казаљке. Ово је најважнији део посла и треба га пажљиво и тачно обавити.

Кад је тако мала казаљка сво-јим врхом уверена у Сунце, он-да треба у мислима повући пра-

ву линију од осовине казаљки према броју 12 на бројчанику часовника. Тако се добија један угао између мале казаљке и правца према броју 12. Сад још остаје да се овај угао, опет у мислима, подели на два једнака дела, правом линијом која по-лази од осовине казаљки и која на равне делове сече лук бро-јчаника између мале казаљке и правца броја 12. Ова линија би-ће увек управљена према југу, ма које доба дана било у тре-нутку мерења. Лук између мале казаљке и броја 12 може се с великом тачношћу поделити на два дела захваљујући минутним подеоцима на часовнику. Треба имати на уму да положај велике казаљке при овоме не игра ни-какву улогу.

Ево неких упрошћених приме-ра који ће показати да је горњи поступак заиста тачан. Знамо да о равнодневици Сунце излази у шест часова тачно на истоку. Тога дана у време изласка Сун-ца мала казаљка показује да-кле шест часова, па ће на ча-совнику правец 6 бити окренут према истоку, према Сунцу. Правец 12 је на супротној стра-ни и показује запад, а правца линија између ова два правца, који закључује угао од 180 сте-пени, ићи ће од осовине казаљ-ки преко правца 9 и показивати југ. Ако тражиемо југ у 9 часо-ва пре подне, угао између прав-ца који показује мала казаљка и правца 12 износи 90 степени, а права која га дели на једнаке делове пролази преко подеока који означава 7,5 минута до 12. Њено продужење опет ће пока-зивати југ, јер смо заједно с кретањем Сунца окренули и ча-совник. У подне се показују мала казаљка управљена на Сунце и правец 12, угао између њих износи нула степени, те према томе сама мала казаљка показује и правец Сунца и пра-вац југа, као што и мора бити у подне.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

АЛИ, АТОМСКИ ТОПОВИ "ТРО-ШИМИ СУ ВИШЕ ЕНЕРГИЈЕ НО ШТО СУ ЈЕ ПРО-ИЗВОДИЛИ РАЗБИ-ЈАЊЕМ АТОМА!

ЕТО ТИ САД! ПА ТО ЈЕ КАО ДА СТОТИНАРКЕ ТРАМПИШ ЗА БАНКЕ!

ДА! АЛИ, НАУЧНИЦИ СУ УБРЗО ОТКРИЛИ ДА СВАКИ АТОМ УРАНИЈУМА ПРИЛИКОМ ЦЕПАЊА ДАЈЕ НЕШТО ДРУГО... НЕКЕ НОВЕ НЕУТРОНСКЕ МЕТКЕ...

ОХ! ПА ЗАР НИСУ МОГЛИ ДА ЊИХ УПОТРЕБЕ ЗА РАЗБИ-ЈАЊЕ ДРУГИХ АТОМА?

ТИ СИ ПАМЕТАН ДЕЧАК! САД ИМ "ТОПОВИ" ВИШЕ НИСУ БИЛИ ПОТРЕБНИ ЈЕР СУ ВЕЋ МОГЛИ ДА УСПОСТАВЕ ЛАНИЧАНУ РЕАКЦИЈУ!

ЛАНИЧАНУ РЕАКЦИЈУ? ШТА ЈЕ ТО?

ПОКАЗАЋУ ТИ. ЗАМИСЛИ ДА СУ ОВЕ ГЛАВЕ ШИБИЦА АТОМА УРАНИЈУМА 235. ПОРЕЂАЊЕМО ИХ ОВАКО... ТАКО ДА СВАКА ОД ЊИХ МОЖЕ ДА ЗАПАЛИ (ИЛИ РАЗБИЈЕ) ДРУГЕ ДВЕ. И ТАДА...

ЗАПАЛИШ ПРВУ ШИБИЦУ. ВАТРА СЕ БРЗО ПРЕНОСИ ДАЛЕ, И ТО САМА ОД СЕБЕ. ТО ЈЕ ЛАНИЧАНА РЕАКЦИЈА. СЛИЧНО ЈЕ И СА АТОМИМА УРАНИЈУМА 235. ПОСЛЕ ЈЕДНОГ СЕКУНДА ИМАШ ВЕЋ ДВА МИЛИОНА РАЗБИЈЕНИХ АТОМА ...

НАСТАВИТЕ СЕ

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старијег писца-романсијера.

Он се родио 1863 године у селу Моштаници, Београдски округ. Свршио је богословију у Београду, а духовну академију у Кијеву. Као наставник служио је у гимназијама у Крагујевцу, Нишу и Београду, Умро је 1899 године у Београду. Почео је да пише почетком деведесетих година и за кратко време дао приличан број приповедака и три романа Његове. најбоље приповетке под насловом „Слика из живота“ издала је Српска књижевна задруга 1904 године. Његови романи су: „Горски цар“ (1897), „Сеоска учитељица“ (1898) и „Порушени идеали“ (1900).

Да ли се можете сетити о коме је реч? Ако не можете, читајте даље.

Он је волео Шумадију и био је њен песник, али не идилчан као Јанко Веселиновић. Описујући Шумадију с великом љубављу, он није затварао очи пред стварношћу, па је живот у шумадијском селу осамдесетих година прошлог века сликао доста отворено, слободно, онако како је. Истичао је и рђаве особине сељачке и црне стране сеоског живота. Роман „Горски цар“ посветио је сликању једног друштвеног зла — хајдучије, која је у то време била завладала на шумадијском селу. Тешке прилике у којима је живео и болест створили су код њега незадовољство и он је почео да пада у мрачан песимизам, нарочито у своја два последња романа — „Сеоској учитељици“ и „Порушени идеали“.

Он је ђак руске школе, Одушевљавао се руским писцима, нарочито Толстојем, преводно их и код њих се учио писању. Радио је брзо, нарочито у последњим годинама, па му радња није увек јасна. Писао је без плана; стил му је често сведен на новинарску фразу. Његове слике из сеоског, маловарошког, чиновничког живота доста верно су хватане и иду у боље радове ове врсте. Он је најбољи у роману.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

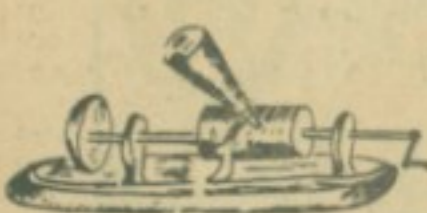
(Светланка Ракић)

Са свих страна

ДРВЕТА СЛОБОДЕ

За време Француске револуције почела су да се на све стране саде у славу револуције дрвета слободе. То се почело од маја 1790 године, кад је посађено прво овакво дрво у месту Сен Годану. Убрзо је свака општина хтела да има своје дрво слободе. Године 1791 у самом Паризу било је 2.000 оваквих дрвета, а 1792 у целој Француској било их је засађено око 60.000. Французи су оваква дрвета садили и у иностранству (на пример у Пољској), као и у колонијама (у Сенегалу). Посађено је неколико дрвета и у част братства, али није познато да је иједно дрво посађено у част једнакости.

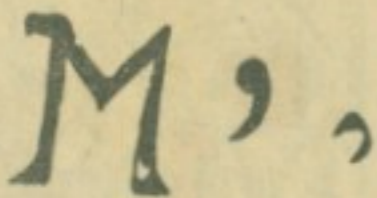
ФОНОАУТОГРАФ



Фоноаутограф (глас који се сам уписује) претставља прву справу за механичко бележење гласова. Године 1856 ову справу измислио је и направио типографски радник Леон Скот, на кој је и дао то име. Звук се убележавао помоћу игле на један ваљак. Скот није видео много користи од овог свог проналаска и умро је у бедн.

РЕБУС

Реч ребус поставила је у 17 веку. У то време младићи у Пикардији (низак и плодан предео у северозападној Француској, с главним градом Амјеном) имали су обичај да у одређено доба године, приликом неких верских свечаности, састављају загонетке у цртежима, бројевима и словима, којима су правили двосмислене и тајне шале на рачун својих суграђана. Збирке тих шала звале су се „De rebus quae geruntur“, што значи: О стварима које се догађају. Отуда се загонетке ове врсте називају кратко — ребусима.



ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„МЛАЗНА“ РИБА

У једном речном кориту у енглеској покрајини Беркшир недавно су нађени окамењени остаци такозване млазне рибе, претече данашњих сила. Та риба живела је у доба диносауруса. Њени недавни пронађени скамењени остаци стари су 120 милиона година. Занимљиво је да се та, свега 5 до 10 сантиметра дуга, риба кретала тачно по принципу кретања млазних авиона и бродова. Кроз отвор на предњој страни главе увлачила је воду и избацивала је кроз једну цевкасту жлезду испод тела. Могла је веома брзо да се креће и напред и назад.

6760 ЈЕЗИКА НА СВЕТУ

Према статистици француске Академије наука, данас се у свету говори 6760 језика. У свакодневном говору просечно образован човек не употребљава више од 5.000 до 6.000 речи. Хомерово „Илијада“ и „Одисеја“ садрже укупно 9.000 различитих речи, а Гетеова дела око 11.000. Шекспир је у својим драмама употребио 24.000 разних речи.

РАДИОАКТИВНО ЗЛАТО КАО ЛЕК КОД СРЧАНИХ ОБОЉЕЊА

Три америчка лекара лечила су болеснике од рака код којих је оболело и срце инјекцијама радиоактивног злата. Код овог случаја рака нагомилава се ексудат у грудној дупљи, а као последица тога долази до проширења срца, слабљења pulsa и тешког дисања, при чему кожа поплави. Недељу дана после примања инјекција радиоактивног злата болесник је био у стању да напусти болницу. Кад је после десет недеља опет позван на преглед, констатовано је да је срце добило своју нормалну величину и да добро ради. Дисање је постало нормално, изузев приликом тежих физичких послова. Чак и после четири и по месеца стање је остало исто. Лекари, међутим, истичу да се овим начином сам рак не може лечити.

АУТОБУСИ СА ВИШЕ ВРАТА

Од недавно у Паризу саобраћају аутобуси који имају врата и у средини. Задња врата су улазна, док на свим станицама путници могу излазити и на средња и на предња врата. Показало се да су захваљујући овоме стајања на станицама много краћа.

И поред свих покушаја који су чинени у САД да се атомски погон примени и на авионима, није се у томе успело и засад је обустављен сваки рад у том правцу. Наиме, није се могло решити питање изолације посаде од штетног утицаја атомског зрачења. Сви испробани начини заштите показали су се као неефикасни. Помишљало се и на то да се начини авион на атомски погон без пилота, али се увидело да би пад једног таквог авиона изазвао на земљи велика разарања и многобројне људске жртве. Тако је, бар засад, напуштена идеја о атомском погону авиона, све док се не начини неки нов материјал који би био и лак и добар изолатор.

НАПУШТЕНА ИДЕЈА О АТОМСКОМ ПОГОНУ АВИОНА

НОВИ АУТОМОБИЛИ

На последњој међународној изложби аутомобила, која је недавно одржана у Паризу, могло се видети каква ће кола ове године бити у употреби. Сам мотор није претрпео готово никакве измене, док се новости углавном састоје у већој удобности и једноставнијем руковању. Код већине кола брзина се регулише аутоматски, помоћу једног хидрауличног уређаја. Док Американци појачавају снагу мотора и брзину, докле европски конструктори теже да кола буду што лакша, јевтинија и са што мањом потрошњом горива. Појавила су се и кола израђена од пластичне материје.

ШТА ЈЕ АМБАРВАЛИЈА?

Амбарвалија је свечаност која се у мају одржавала у старом Риму у част Марса, а дошпије у част Церере. На дан свечаности водиле су се око поља жртвене животиње: свиња, ован и бик. То се чинило да би се од поља одвратиле све непогоде. Исти се обред вршио и на свечаности званој амбурбум, која се одржавала у фебруару. Тада су се свиња, ован и бик водили око града.

ПИЋЕ У КУТИЈАМА

Лако се може догодити да боце ускоро изиђу из употребе. Наиме, у Калифорнији се сва пића већ продају у кутијама од белог лимана. Јер су оне хигијенскије, лакше за пушење и много zgodније за ношење, транспортовање и дужи чување од боца. Кутије су се у почетку употребљавале само за воћне сокове, али се увидело да се исто тако лепо могу пуњити и пивом. Целу пива у кутијама нешто је виша од пива у боцама, али је зато транспорт јевтинији и нема бојазни од ломљења.

МЕТРОНОМ

Метроном је кратко клавно које се трајање осцилација регулише померањем једног тега дуж шипке клатна. На шипци су урезани подесци који означају број осцилација у минути. Метроном се употребљава у музици за давање такта.

ПИРИНАЧ И БОЛЕСТ БЕРИ-БЕРИ

Познато је да је болест бери-бери нарочито раширена у оним крајевима Азије где пиринач претставља готово искључиву храну становништва. Међутим, запажено је да је, отако је на острву Батав, једном од Филипинских Острва, уведена употреба „витаминизираниог“ пиринача, број оболелих од ове болести знатно смањен. Пре но што дође у руке потрошача, пиринач се потапа у воду у којој је растворена већа количина разних витамина. У воду се ставља и неки био прашак, који спречава да се витамини доцније растворе у води за време кувања. Овај додатак не даје храни неки други укус или мирис. Утврђено је да је довољно само пет процената витаминизираниог пиринача на 95 процената обичног па да се спречи појава болести бери-бери.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Тајанствени бројеви

1	2	4	8	16
3	3	5	9	17
5	6	6	10	18
7	7	7	11	19
9	10	12	12	20
11	11	13	13	21
13	14	14	14	22
15	15	15	15	23
17	18	20	24	24
19	19	21	25	25
21	22	22	26	26
23	23	23	27	27
25	26	28	28	28
27	27	29	29	29
29	30	30	30	30
31	31	31	31	31

је он замислио налази на том табаку. Ако каже да се налази, ви запамтите први горњи број (1, 2, 4, 8 или 16). Кад сте му тако показали свих пет табак, имате само да саберете ове горње бројеве које сте запамтили сваки пут када је он рекао да се на томе табаку налази замисљени број. Збир тих бројева даће вам број који је био замисљен.

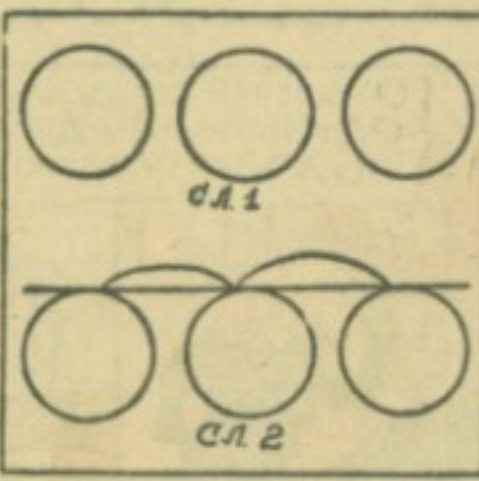
Узмимо, на пример, да не ко замисли број 26. Кад му покажете први табак и питате га да ли се број ту налази, он ће вам одговорити да га на том табаку нема. Тада му покажите други табак. На њему има број 26 и он ће вам рећи да се замисљени број налази на томе табаку. Ви ћете онда, не говорећи ништа, запамтити први број тога табак, а то је — 2. На трећем нема броја 26. На четвртм има и ви ћете запамтити први број те колоне — 8. На петом табак такође има 26. Запамтите први горњи број — 16.

Тиме сте завршили испитивање. Остаје вам само да у глави саберете три запамћена броја: 2, 8 и 16. Збир та три броја је

26. Кад будете рекли: „Замислио си број 26“, сви ће се у друштву чудити како сте то погодили.

ВЕЛИКА ЗАГОНЕТКА

Ова три круга које видите на слици 1 могу се нацртати једним потезом, не дижући писаљку с хартије. Ако не знате како то треба урадити, погледајте слику 2 и биће вам јасно. Треба узети парче хартије и савити га један



пут, али не напола, него на трећину, тако да одоздо ври једна трећина хартије. Тада, не дижући писаљку, нацртајте на доњем делу хартије три круга, везујући их на тај начин што ћете извлачити црту преко горњег дела хартије.



... кад се Јулије Цезар пре више од 2.000 година искрцао на Британска Острва, нашао је на њима теговиране дивљаке одевене у животињске коже и наоружане копљима. То су били стари Брити.

... да би набавио средства за куповину књига и вршење експеримената, Џорџ Стивенсон, проналазач железнице, бавио се разним пословима: крпио је и правно обућу, оправљао ч...



... један старомодни мушки костим за купање био је тежак

... највеће степенаци без одморашта налазе се на острву Светој Јелени. Високе су 200 метара и имају 700 степеница.

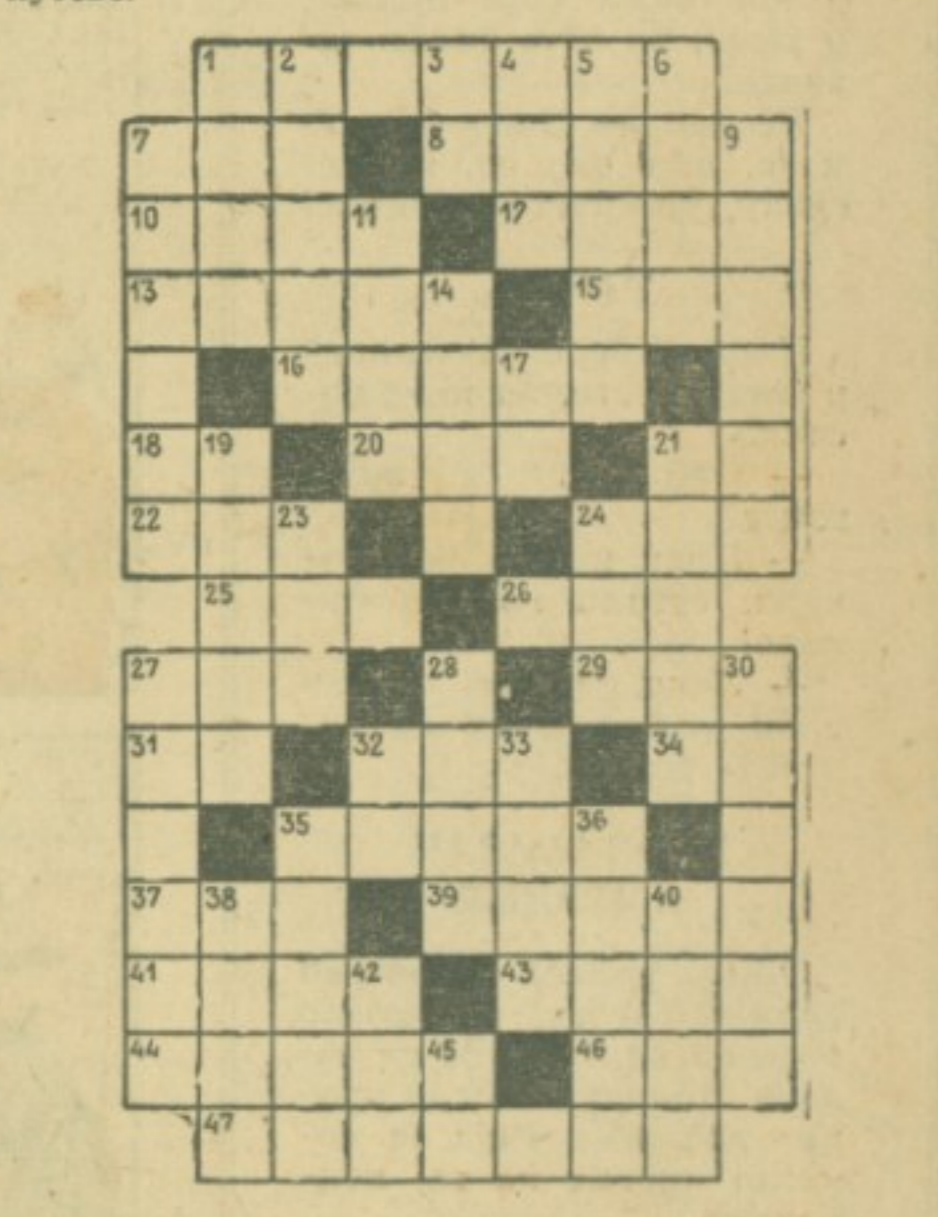
... реч „ски“ норвешког је порекла (Норвежани је изговарају „ши“) и значи — целаница. Скије, или како их ми називамо смучке, употребљавале су се у Северној Европи још у Старом веку. У једном гробу старог 4.000 година, који је откопан у Финској, нађене су, поред осталих ствари, и једне смучке. Већ крајем Средњег века међу Јапонцима су одрживале смучарске утакмице.

... и Египћанке из Старог века употребљавале су руж за усне. У „музеју лепоте“ у Ливерпулу, где су изложена сва средства за улепшавање кроз векове, налази се и један руж из старог Египта.



Водоравно: 1) име и презиме америчке књижевнице; 7) животиња из породице мачака; 8) име писца „Дунда Мароја“; 10) град у Сирији; 12) пространа фабричка радионица; 13) врста радног односа; 15) крајња тачка замисљене земљине осе; 16) староседеоци Балкана; 18) место у Србији; 20) узвик; 21) предлог; 22) место у Далмацији; 24) снова; 25) место познато по витешкој игри алки; 26) град у Француској; 27) проналазач телесфона; 29) алатоносна река у Источној Србији; 31) иницијали презимена и имена египатског социјалисте-утолисте (1771—1858); 32) временска јединица; 34) показива заменица; 35) јаја из којих треба да се излуту пилци; 37) свеза; 39) филмско платно; 41) Уредан; 43) роман америчке списатељице Агнес Смедли; 44) највећа филмска награда; 46) проналазач парне машине; 47) дала.

Усправно: 1) теостера; 2) кратка књижевна или научна расправа (мозж); 3) иницијали нашег савременог књижевника; 4) презиме немачког композитора из 18 века; 5) становници Арабије; 6) килограм; 7) главни град једне азијске државе; 9) резултати анализа; 11) климатско место крај Сарајева; 14) граната; 17) грчко слово; 19) драгоценост која се добија из шкољке; 21) врста ткалина; 23) река у Египту; 24) део имена нашег савременог сликара; 27) италијански књижевник из доба Ренесансе; 28) гомле; 30) наше острвце у Јадрану; 32) шта (у дијалекту); 33) проналазач саксофона; 35) огрлицу; 36) наша река; 38) чувени композитор, савременик Шопена; 40) град у Трансјорданији; 42) део; 45) јапанска мера за путеве.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Килис; 5) Глинка; 7) гроб; 8) Ика; 10) ампер; 12) ат; 13) Ален; 15) да; 17) Азија; 19) Емс; 21) Арас; 22) Амичи; 24) Брем; 25) Тел; 27) ранац; 29) ни; 30) агац; 32) М(ихаило) Л(алић); 34) ораси; 36) сет; 38) ипак; 39) тренер; 41) Ирак.
Усправно: 1) клупа; 2) либела; 3) Ит; 4) ски; 5) грм; 6) Ака; 7) гајде; 9) атлас; 11) резач; 14) пирит; 16) амара; 18) јасен; 20) смена; 23) имаго; 24) Браме; 26) Липих; 28) царина; 31) Чапек; 33) лет; 35) Сар; 37) три; 40) ор.

